

TROLLMÆNDENE.

(Samojedisk eventyr.)

Det var engang en samojedisk by; der stod syv hundrede telt. I et av dem trættet barna med hverandre, de lekte og trættet. Nogen sa: «Vor tadibé (trollmand) kan trolle bedst.» Andre sa: «Nei, vor kan bedst.» Mens barna holdt paa at trætte, begyndte tadibéerne ogsaa at trætte. De trættet og trættet, og hver av dem mente at han kunde trolle bedst. Tilslidst var der en som sa: «Det er en rigtig tadibé som kan trolle maanen ned paa flate haanden.» «Det kan ingen gjøre,» sa en anden. «Jo, det kan jeg,» sa den første. «Saa vis os at du kan det,» sa de andre. Tadibéen trollet maanen ned paa flate haanden. Der laa maanen; men nu blev det saa koldt i teltet, at folk ikke kunde berge sig for kulde. De kastet det ene vedfange efter det andre paa varmen, og de tok to skindpels^{*)} paa; men frøs allikevel. De bad nu den tadibé som kunde trolle bedst om at sætte maanen op paa himmelen igjen, og det gjorde han. Men saa begyndte de at trætte igjen. Den samme tadibé vilde endnu være like-

*) Malitza og Savik. Malitza er en pels av renskind med haarene ind. Savik er ogsaa en pels som trækkes uten-paa Malitzaen med haarene ut.

saa god som ham som hadde trollet maanen ned paa flate haanden og sat den op paa himmelen igjen. Han sa: «Han er ingen trollmand, som ikke kan trolle solen ned paa flate haanden.» «Kan du gjøre det, da?» spurte den andre. «Ja, det kan jeg,» sa han, og med det samme hadde han solen paa flate haanden. Men nu blev det saa varmt i teltet, at folk holdt paa at dø av varme. Saa bad de ham om at sætte solen op paa himmelen igjen, og det gjorde han ogsaa. Nu sa han til den anden tadibé: «La os gjøre os til gjæs og leve en stund paa den maaten.» Ja, det vilde han. Saa gjorde de sig til gjæs og fløi langt, langt bort, like til Novaja Semlja. Der bygget de sig hvert sit telt; den som kunde trolle bedst gjorde sit av klæde; men den andre gjorde sit av renskaller.

Da vaaren kom sa den tadibé som ikke var saa klok: «Skulde vi ikke faa os hunner som andre gasser?» «Det duger ikke,» sa den andre; «faar vi hunner, faar vi unger, og faar vi unger, saa fanger de os. Nei, det er bedre vi flyver længre bort; for nu mister vi snart vingene, og det er ikke sikkert paa dette stedet heller.» De gjorde som han sa, de fløi langt bort og kom til en elv som var fuld av gjæs. Der maatte én altid staa paa vakt baade nat og dag, og tilsidst maatte ogsaa han gjøre det som hadde bygget sig et telt av renskaller.

Mens han stod paa vakt, kom der gaaende en samojed med ett øie, han skulde paa jagt og hadde med sig en hund som gik paa tre ben. Hunden fór efter gjæssene og bet mange ihjel. Samojeden gik bakefter hunden og samlet op dem som den hadde bitt. Hunden blev ved at drive gjæssene foran sig og fik fatt i den tadibé som hadde gjort sig telt av renskaller, og bet

ham i nebbet. Den andre tadibéen, som var længre fremme, vendte om og frelste kameraten. Tre ganger fik hunden tak i den samme tadibé og tre ganger frelste den andre ham. Hunden drev gjæssene længre og længre frem; nu blev elven smalere og saa grund at gjæssene ikke kunde dukke under vandet. Den tadibé, som hunden hadde bitt, sa til den andre: «Det er ute med os. Hvad skal vi gjøre? Vi kan ikke dukke under vandet, og gaar vi i land, saa kan vi ikke springe omkap med hunden.» Den andre sa: «La os prøve, sjøen er ikke langt borte; der er en ø, og den skal vi forsøke at naa.» Dermed sprang de iland, sprang til de kom til sjøen og svømmet saa over sundet til en ø som laa der. Her begyndte den ene tadibé at spise græs, den kloke spiste bare mose. Den første sa: «Du maa spise græs, saa vingene kan vokse paa dig, og vi kan komme bort herfra. Se bare hvor store vinger jeg har faat, og du har slet ingen endda. Nu flyver jeg snart min vei, saa blir du igjen her alene.» Den andre brød sig ikke om hvad han sa, men blev ved at spise mose. Han fik ingen vinger; men paa ham som spiste græs vokste de helt ut, og han fløi sin vei. Han fløi til en anden ø, og der blev han til en lom; men barna kom og slog ham ihjel. Nu hadde den kloke tadibé ogsaa spist græs og hadde faat vinger som var tre alen lange. Han fløi hjem og blev til et menneske igjen.

ULVEKHANENS DATTER.

(Tatarisk eventyr.)

I en gammel straatækt otak*) levde en gut paa otte aar. Han var meget fattig og daarlig klædd. Han var baade far og morløs og bodde alene i sin hytte. Han eide ikke andet end en hest som var tre aar gammel, og han hadde ikke andet at gjøre end at fôre og passe den og kjæle for den. For at mætte sin egen mave, satte han op fælder og snarer for harer og andet vildt. Anden føde hadde han ikke. Hesten, som gutten hadde, kunde spise saa meget som en hel tabun.***) I ett døgn kunde den spise græsset av en hel steppe. En aften da hesten hadde græsset fra sig, bandt han den til et træ og gik selv ind i hytten. Der la han sig til at sove, og om morgenen med det samme solen var staat op, gik han ut igjen for at se til hesten, men han fandt bare hodet, benene, halen og manen av den, det andre hadde ulven ætt.

Da gutten fik se dette, blev han rigtig bedrøvet og gav sig til at graate. Om litt trøstet han sig igjen og sa til sig selv: «Jeg kan lide sult og taale sorg.»

Saa bandt han en snare ved det som var igjen av

*) En liten tatarisk hytte som brukes istedetfor telt.

**) En hjord paa 30—40 hopper som følges av en hingst.

hesten, bad til guderne og sa: «Har ulven spist hesten, saa la ulven falde i snaren, og har Aina*) spist hesten, saa la Aina falde i den.» Saa gik han til hytten sin igjen. Paa veien saa han efter alle fældene og snarene, og da han kom hjem, spiste han sin aftensmat og la sig; men han kunde ikke sove for sorg over hesten som var opætt. Om morgenen stod han tidlig op og gik avsted; for han vilde endnu engang se det som var igjen av hesten, han var saa glad i. Mens han gik bortover fjeldet, saa han noget skinne som en sol borte i snaren han hadde stillet op. Det var en hvit ulv med guldhaar, og den var ni alen lang. Den var ikke død endda; men den sprat i snaren. Gutten gik bort til ulven, tok fatt i halen paa den og slog den over ryggen med piskens sin, saa haarene gik av skindet. Nu tok ulven til at be for sig og sa: «Vil du la være at slaa mig, saa skal jeg gjøre alt hvad du ber mig om.» Gutten svarte: «Hvem har set ulven gjøre noget godt? Hesten har du ætt op for mig, derfor vil jeg slaa dig saalænge der er liv i dig.» Men ulven holdt ikke op at be: «Jeg er Ulvekhan, seks hundrede ulver lyder mig, og en av khanerne paa jorden, og desuten sytti andre underkhaner staar under mig. Jeg kan gjøre mig baade til ulv og mennenke. Lar du være at slaa mig, saa lover jeg dig ved Gud at du skal faa saa mange hester av mine tabuner, som du vil ha.» Gutten visste først ikke rigtig om han skulde la ulvekhanen slippe; men da han hadde lovet ved Gud, løste han ham av snaren og fulgte like efter ham.

Da de hadde gaat et stykke, kom de til en steppe som var fuld av hester; og alle var de ulvekongens.

*) En ond aand.

Der var ni gjætere til at passe dem. De maatte gjøre som ulvekongen sa, bringe frem for gutten ni av de bedste hester og ni av de deiligste klædninger, blandt dem skulde gutten vælge hvad han vilde ha. Gutten saa paa hestene og klædningene, og visste ikke hvad han skulde ta; for de var like prægtige alle sammen.

Mens gutten stod og tænkte sig om, gik ulvekongen sin vei, og nu kom det en gammel mand med graatt haar, som gav ham det raad at han ikke skulde røre hverken ved hestene eller klædningene, men følge ulvekongen. Manden sa til ham at siden vilde han igjen faa ni hester og ni klædninger at vælge mellem; men han maatte ikke ta imot dem, og heller ikke maatte han si til ulvekongen hvem som hadde git ham det raadet.

Gutten gjorde som manden hadde sagt og gik samme vei som ulvekongen hadde gaat. Det varte ikke længe, saa kom han til en steppe fuld av hester, det var ogsaa ulvekongens, og der var ni gjætere til at gjæte dem. De kom med ni av de aller bedste hester og ni av de deiligste klædninger, som gutten skulde vælge mellem, og de var saa vakre, at han glemte hvad den gamle mand hadde sagt og skulde netop til at søke ut den, han syntes bedst om da gammelen kom igjen og bad ham ikke røre det som hørte ulvekongen til.

Gutten lot det da være og blev ved at gaa efter ulvekongen. Saa kom han til den tredje steppe fuld av hester. Her kom ogsaa ni gjætere imot ham med ni hester og ni klædninger og bukket for ham og bad ham ta ut en hest og en klædning. Gutten holdt paa at glemme sig igjen og vilde ta en hest og en klædning. Da kom den gamle manden og bad ham bare bli ved at gaa i de klær han hadde. Nu kom han snart til ulve-

kongen, sa gammelen, og han vilde gi ham halvdelen av alt det han eide; men han maatte ikke ta imot det; han skulde bare be om en kat som var i ulvekongens telt. I det samme var manden borte, og gutten gav sig paa vei til ulvekongen. Da han hadde gaat et stykke bortover et fjeld, saa han fra høiden ulvekongens telter ved Det hvite hav. Gutten skyndte sig nedover og gik like ind i teltet til ulvekongen. Han laa paa en bænk med en guldstav i haanden; men saasnart gutten kom ind, reiste han sig og bad ham sætte sig ned ved siden av ham. Saa lot han ham ta paa sig en prægtig klædning, satte mat frem for ham og gjorde ære paa ham, som om han var en konge. I tre døgn var gutten hos ulvekongen; det fjerde førte ulvekongen ham utenfor teltet, lot tjenerne jage frem alle hestene og hele buskapen og bød gutten halvdelen av dem. Gutten bad ham la det være for det første, tok

ham i haanden og førte ham ind i teltet igjen. Der viste ulvekongen ham alle sine klær og alt han ellers eide og blev ved at by gutten halvparten av det alt-sammen. Nu sa gutten: «Hvad skal jeg med din bu-skap og din eiendom? Jeg har jo hverken kone eller tjenere som kan passe slike store skatter. Det er bedre du gir mig katten din; for den kan jeg raa med uten kone og uten tjenere.» Ulvekongen storglante paa gut-ten og fik taarer i øinene. Men da han kom til at tænke paa hvad han hadde lovt ved Gud, maatte han gjøre som gutten bad ham og gi ham katten; men han hadde heller git ham halvdelen av det han eide. Gutten bandt katten med et rep, tok de gamle klærne sine paa sig, stak katten ind paa brystet og bad farvel med ulvekongen.

Da gutten gik avsted, fulgte ulvekongen ham til det nærmeste fjeld, og mens han snakket, hadde han øinene stivt fæstet paa brystet til gutten. Da de nu tilslut tok farvel med hverandre, sa ulvekongen: «Naar du kommer hjem, saa glem ikke katten, men se vel efter at den hverken kommer til at sulte eller fryse. La den faa samme mat som du spiser, og bred over den de samme klær som du selv bruker.» Dermed gik ulvekongen til teltet sit igjen, og gutten videre frem. Han kom godt og vel hjem til hytten sin. Her fandt han frem noget tørret hare og tiurkjøtt, kokte det og satte sig straks til at spise. Katten maatte spise med ham. Hver bit han selv tok, delte han med katten, og av hver kop suppe han drak, fik den sin del. Da han la sig til at sove, bandt han katten til en staur i hyt-ten og bredde sine egne klær over den. Naar gutten sov, sov katten ogsaa, og naar gutten vaaknet om nat-

ten, vaaknet katten ogsaa. Gutten undret sig over katten; for han syntes den var likesaa klok som et menneske. Om morgenen stod gutten op og gik ut for at fange harer og tiur. Katten lot han bli bunden i hytten. Da han hadde fanget saa meget han vilde ha, gik han hjem igjen. Paa veien hørte han nogen synge, og det lød saa vakkert, at baade fugler og andre dyr sat stille og hørte paa det. Han syntes det kom fra hytten; men da han kom ind, var der ingen der undtagen katten, som sat stille ved stauren.

Nu kokte gutten middagsmat og gav katten med sig, slik som ulvekongen hadde bedt ham. Da han hadde spist, la han sig til at hvile; men han blev snart vækket igjen av en støi som var rundt omkring ham. Da han saa sig om, laa han i et telt, maken til ulvekongens, og rundtom var steppen full av tjenere, hester og anden buskap. Katten var borte; men istedenfor den saa han en jomfru med mange haarfletter som hun løste op og flettet sammen igjen i to fletter. Det var tegn paa at nu var hun guttens kone. Det var datteren til ulvekongen som var omskapt til kat, da gutten kom dit; men nu var hun blit menneske igjen. Da gutten var gaat, hadde ulvekongen sendt efter ham halvdelen av alt han eide; det var medgiften datteren skulde ha. En som skulde styre og passe det altsammen sendte han ogsaa med. Han hette Alten Mirgæn.

Paa den tid da dette hændte, var der paa jorden en stor konge som hette Jedaikhan; han hadde en søn som hette Jeebet Mirgæn, og de var begge to store kjæmper. Jeebet Mirgæn hadde længe fridd til Alten Byrtjyk, det hette ulvekongens datter; men da han nu

fik høre at gutten hadde faat hende, blev han saa sint, saa han bare tænkte paa hvorledes han skulde faa hevnet sig paa ham. Faren vilde gjerne faa ham fra det; for han tænkte at sønnen kunde vel faa sig en anden kone; men han tigget og bad faren baade sent og tidlig om at faa lov at reise avsted og hevne sig paa gutten og ta Alten Byrtjyk fra ham; han var ikke værd at ha slik kone; for han var baade fattig og av simpel slegt. Saa nødig som Jedaikhan vilde, maatte han tilslut gi ham lov, og Jeebet Mirgæn gav sig paa veien.

Da han kom til guttens telt, bandt han hesten sin ved guldstolpen og gik ind i teltet. Han satte sig paa sengen, og Alten Byrtjyk bar mat og drikke frem til ham; men gutten sat stille og sa ikke et ord. Først vilde Jeebet Mirgæn ikke drikke noget vin; men alt det Alten Byrtjyk skjænkhet for ham, heldte han ned paa brystet sit. Dette saa Alten Byrtjyk og tok sig i vare. Alt det Jeebet Mirgæn bad hende drikke, satte hun bare skaalen til munden, vinen heldte hun i ærmet. Men gutten drak alt det han orket. Da han var blit litt fuld, sa Jeebet Mirgæn: «Skal vi gjøre et vedde-maal? Nu skal vi gjemme os, og den ene skal lete op den andre. Finder du mig, saa faar du alt jeg eier, og jeg blir din tjener; men finder jeg dig, saa tar jeg dig, din kone og alt det du eier.» Gutten sa ja til dette, Jeebet Mirgæn gik hjemover, og gutten gjorde sig færdig til at følge ham. Men først gav Alten Byrtjyk ham et raad. «Naar du kommer til Jeebet Mirgæns telt,» sa hun, «saa faar du se en bue og en pil ligge paa en kiste. Da skal du ta buen og pilen og slænge

og bryte dem alt du orker; for det er Jeebet Mirgæn som har skapt sig om til bue og pil.»

Dermed gik gutten avsted. Da Jeebet Mirgæn kom hjem til sit telt, tok Jedaikhan i mot ham med sorg og klage. «Det nytter dig ikke at kjæmpe mot Alten Byrtjyk,» sa han; «det kommer til at ende med at vi begge sætter livet til. Nu levde vi med syv Kudai (guder) og var forlikte med dem. Syv Aina (onde aander) under jorden og sytti konger i verden stod under os og maatte lyde os. Alt dette mister vi; fordi du har gjort dig til uven med Alten Byrtjyk, og hun gjør os til sten, hvis du ikke forliker dig med hende.» I det samme kom gutten ind i teltet, og da han saa en bue og en pil ligge paa en kiste, begyndte han at bryte dem av al magt og trampe paa dem. Nu var Jeebet Mirgæn ilde ute, og han bad gutten ikke fare saa haardt frem med ham. Jedaikhan traadte nu frem, bukket for gutten og bad ham forlike sig med Jeebet Mirgæn. Gutten vilde ikke vite av noget forlik; men sa at nu kunde Jeebet Mirgæn lete ham op. Nu gik gutten samme vei tilbake, og Jeebet Mirgæn fulgte like efter ham. Da gutten kom ind i teltet, stod alt Jeebet Mirgæn paa den nærmeste høide. Gutten stod nu og tænkte paa, hvordan han bedst skulde gjemme sig; men da gjorde Alten Byrtjyk ham til en naal, og den stak hun i ærmet.

Saasnart Jeebet Mirgæn kom ind i teltet, gav han sig til at lete efter gutten baade høit og lavt, men kunde ikke finde ham. Han lette hele dagen; men da solen gik ned, blev baade Jeebet Mirgæn og hesten hans til sten. Nu sa Alten Byrtjyk til gutten at Jedaikhan ogsaa var blit til sten og bad ham gaa og hente alt det Jedaikhan eide; det skulde nu tilhøre ham. Hun visste

ogsaa at halvdelen av Jedaikhans folk var slaat og stod under Aina. Dem skulde han ikke føre hjem med sig, men la dem bo et andet sted. Alten Byrtjyk gav ham endda et raad. «I teltet hos Jedaikhan,» sa hun, «finder du en kiste som staar vel gjemt; i den kisten har Jedaikhan gjemt aanden av den hesten du mistet. Han har hentet den fra en anden verden og tat den til sig; for han visste at den som eier hesten er den største kjæmpe paa jorden. Naar du lukker op kisten, faar du se et sverd. Det maa du ta og bære hjem med dine egne hænder; men la det ikke falde ut av hendene paa dig, mens du er paa veien; det vil bli din død. Kommer du lykkelig og vel her hjem med sverdet, blir du den største kjæmpe paa jorden, og døden faar aldrig magt over dig.»

Gutten gik avsted til Jedaikhans telt. Utenfor ved stolpen stod hesten; den var blit til sten, og indi teltet sat Jedaikhan selv og var av sten. De syv Kudai var glad over at gutten hadde hat lykken med sig; for Jedaikhan var halvveis av Ainas slegt, og Kudai hadde ingen magt over ham. Gutten lukket straks op kisten. Han fandt sverdet, og det lyste som ild. Han tok sverdet, og satte en mand til at føre hjem folket og godset; men de som var slaat skulde bo ved stranden, en dags-reise fra hans eget telt. Gutten kom lykkelig og vel hjem med sverdet, og nu spurte Alten Byrtjyk hvor han hadde gjort av hodet, manen, halen og benene til hesten, som ulven hadde spist. Gutten hadde gjemt det i hytten sin, og der var det endda. Alten Byrtjyk tok nu altsammen til sig og sa til gutten han kunde gaa og lægge sig.

Da han vaaknet om morgenen og kom utenfor teltet,

saa han en hest med guldhaar. Den stod bundet til stolpen og hadde sal, og der laa bue, pil og hel rustning for en kjæmpe paa den. Han kaldte hesten «Guldhest» og selv kaldte han sig Alten Kjøøk (Guldgjøk). Nu gjorde han alting istand til et stort bryllup og bad ulvekongen og mange andre folk komme til bryllupet. Mens de holdt paa at feste, sa ulvekongen at han ikke længer vilde bo alene; men nu vilde han være sammen med datteren og svigersønnen. Derefter lot han alle hestene sine og hele buskapen sin drive til Alten Kjøøk, og hele stranden blev fuld av alt det som hørte Alten

Køøk til. Nu sa Alten Byrtjyk til Alten Køøk: «Hos Jedaikhan bor der sytti bojarer og syv hundrede andre folk under jorden. Om tre døgn kommer de og vil føre krig med dig, og enten maa du slaa dem ihjel, eller ogsaa gjør de ende paa dig og dit folk.» Alten Køøk vilde ikke vente til de kom til ham; men han satte sig paa «Guldhest» og reiste imot dem. Før han reiste, lovet han at komme igjen om tre aar, hvis han var i live. Saa red han sin vei, og han blev borte helt til Alten Byrtjyk hadde faat en søn. Gutten var av kjæmpeslegt; derfor lærte han fort at snakke og gaa og lekte ute paa marken.

En aften hændte det sig, at gutten ikke var til at finde noget sted. Han var gaat ned til stranden, hvor Jedaikhans folk bodde. Der saa han syv mand, og den ene hette Tasol (Stenhode); og alle stod de under et fjeld. De var sterke kjæmper, og de lekte en kjæmpelek som var slik at de kastet svære stener i sjøen. Men hver sten som de kastet i sjøen om morgenen, den fløt op paa stranden igjen ved middagstid. De seks kjæmper snakket sig imellem om, at de vilde slaa ihjel gutten; men den syvende raadet dem fra at gjøre det. Saa tok de seks kjæmper baade Tasol og gutten, bandt dem med et rep og kastet dem langt ut i sjøen. Alten Byrtjyk gik og lette efter gutten i mange dager. Til sidst kom hun ogsaa dit hvor de seks kjæmpene stod under fjeldet og lekte. Da Alten Byrtjyk saa hvordan de lekte, skjønte hun at det var dem som hadde ødelagt sønnen hendes. Hun gik hjem igjen til teltet og sørget over barnet hun hadde mistet. Hele dagen graat hun og sovnet ikke før langt paa nat. Da hun vaaknet, saa hun et stort slot paa den andre siden av sjøen. Alle

folk undredes paa hvad det kunde være. Dagen gik, og alle la sig igjen til at sove. Men da de vaaknet om morgenen, var halvdelen av folkene og buskapen ført over sjøen til det store slottet. Nu tænkte Alten Byrtjyk ved sig selv at det vist var de seks kjæmpene som stod og lekte under fjeldet, som hadde gjort dette. Da det led mot aften, gjorde Alten Byrtjyk sig til en jernsvale og fløi bortover sjøen til slottet. Det kom en falk fra slottet og møtte hende. Alten Byrtjyk blev ræd for falken og vilde flyve bort; men falken bad hende bli, han vilde bare gjøre vel mot hende. Alten Byrtjyk blev, og falken kom til hende og hadde et fyr-tøi i nebbet og en guldæske i klørne. Falken bad Alten Byrtjyk om at følge ham, fløi saa over sjøen og satte sig paa et høit bjerg. Nu blev falken til en mand, og det var den samme Tasol, som de seks kjæmper hadde kastet i sjøen sammen med gutten. Som de sat paa fjeldet, sa Tasol til Alten Byrtjyk: «Dette fyr-tøiet har før tilhørt Jedaikhan, de seks kjæmper, som stod og lekte under klippen, hadde stjaalet det. Det var fyr-tøiet som gav Jedaikhan magt over alle folk; for hver gang en slaar paa det, kommer der hundrede kjæmper til verden. Den som har det kan gjøre alt hvad han vil, bygge broer over sjøen, bryte fjeld og meget andet. Jeg har tat fyr-tøiet igjen fra de seks kjæmper, og nu er det ute med deres magt. I æsken er din søns aand gjemt. Det er de seks kjæmpene som har gjemt den der, og æsken har ogsaa jeg tat fra dem.»

Nu tok Tasol fyr-tøiet, slog to ganger paa det, og straks stod to hundrede kjæmper der. Tasol sa til dem, at de straks skulde slaa ihjel og brænde op de seks kjæmper og føre folk og buskap over sjøen igjen. Med

én gang dette var gjort, kom Alten Kjøk op av jorden og hjem igjen til sin kone og sit folk. Tilslut tok Tasol guttens aand ut av æsken og gjorde ham til menneske igjen. Tasol og Alten Kjøk blev nu venner og levde sammen med hverandre i fred og ro.
